A°. 1848. N°. 1.

ARNHEMSCHE COURANT.

(De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag*, *Zaturdag* en *Zondag*, is *f* 5 in de drie maanden.)

ZATURDAG 1 JANUARI.

(De prijs der Advertentiën is, van 1 tot vijf regels, *f* 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.)

☞ **Advertentiën voor de Courant van den eigen dag moeten bezorgd worden des morgens vóór negen ure. Alle Advertentiën ná negen ure inkomende blijven liggen tot het volgend nommer.**

Uithoofde van het *Nieuwjaarsfeest*, wordt er aanstaanden Zondag geene Courant uitgegeven.

1847.

—

Het schijnt, dat het jaar 1847 pretentie maakt zijne laatste dagen met eene nieuwe representatie te besluiten, op welke het publiek niet meer gerekend had. 1847, dat behoudend aanving, dat daarna één oogenblik den schijn aannam voor hervormer te willen gaan spelen, eindigt met verdubbelden ijver het alleen zaligmakend behoud voor te staan.

Het is ons altijd onbegrijpelijk geweest, hoe iemand ooit heeft kunnen denken, dat onze regering *in ernst* de bevordering van liberale en constitutionele beginselen zou voorstaan. Noch wat de regering *vóór* de belofte tot grondwets-herziening zeide en deed, noch wat de regering *na* de belofte tot grondwets-herziening zeide en deed — gaf er eenigen grond toe. De voordragten der de vrije pers smorende en knevelende wetten zoo *voor* als *na* de belofte, de kinderachtige houding met de Indische wetboeken, die de regering publiek maakte, toen elk ze reeds in handen had; de gewone benoemingen der St. Nicolaas-ridders, bij welke alles een lintje of een kruisje kreeg, behalve wat talent, vrijzinnigheid of onafhankelijkheid bezat, de gansche, gewone, alledaagsche sleur van regeren — getuigde dit van liberaliteit? constitutionelen zin? vooruitgang? zucht tot hervorming?

Evenwel schijnt het, dat zelfs de heer VAN HALL, (want waarom die onschuldige mijnheer DE LA SARRAZ weder weggeborgen wordt, nadat men hem zoo onverwacht uit de kast te voorschijn heeft gehaald, is volstrekt onbegrijpelijk.. De heer DE LA SARRAZ wordt toch bij niemand van liberaliteit en hervormings-gezindheid *verdacht!*) aan onze regering NOG te vrijzinnig was. Er moest, zoo mogelijk, iets NOG behoudender uitgedacht worden; men koos den hr. VAN RAPPARD; men riep de hulptroepen en de reserve op om het behoudsleger te komen versterken: de heer VAN DER HEIM VAN DUIVENDIJKE nam onder de raadsleden der kroon zitting.

Al zijn wij onverbeterlijke anarchisten, revolutionairen, jacobijnen, tunnelgeestgezinden, *rhéteurs sans conviction*, *songecreux incorrigibles* — wij willen ditmaal der regering de lof niet onthouden, dat zij in allen gevalle eerlijk spel speelt. Wanneer de Nederlanders onder het ministerie, BAUD — DE JONGE — VAN SON — VAN DER HEIM — VAN RANDWIJCK — VAN RAPPARD nu nog blijven *hopen*, *wachten* en *vertrouwen*, nu nog op »weldaden" van de Kroon blijven rekenen, zich nu nog hervorming, bezuiniging, vooruitgang of andere dergelijke »illusiën" en »holle theoriën" blijven voorspiegelen, — het is de schuld der regering niet. De regering heeft thans al gedaan wat zij kon, om de landskinderen van dergelijke theoretische droombeelden, tot de oude, echt Nederlandsche, praktische regeringsbeginselen terug te brengen. Stel u gerust, landskind! gij zult geregeerd worden, zoo als gij van oudsher *gewoon* zijt! gij zult uwe *eerwaardige* instellingen, op welker behoud gij zoo zeer gezet zijt, *blijven* behouden; de *grondslagen* van uw staatsverdrag zullen ongeschonden blijven; uwe *vooroordeelen* zullen gespaard blijven; gij zult bewaard blijven voor het *misbruik* der publiciteit, de dagbladschrijvers, »die, zoo gaarne wat on»rust willen aanstooken," zullen onder den duim worden gehouden; de heer BAUD, de heer VAN RAPPARD en de heer VAN DER HEIM staan er u borg voor. Maak u niet ongerust, dat gij *constitutioneel* zult geregeerd worden, zoo lang gij onder het beheer van den jonker VAN CAMPENS-NIEUWLAND staat, die, toen de Koning van Pruissen aan zijn volk eene constitutie beloofde, tegen eenen vriend zeide: »Wat »zou die man daar toch mede voor heb»ben? Hij heeft zeker geld van noode." Een minister, die in eene constitutionele regering niets anders ziet dan eene inrigting, om *geld* te krijgen, zou in eenen *constitutionelen* staat volstrekt niet passen; maar daarentegen past hij zeer goed in *ons* regeringstelsel, dat »het bestaande »wil behouden." Zeer consequent *behield* men dan ook den jonker VAN CAMPENS-NIEUWLAND. Zeer consequent flankeerde men hem met de heeren VAN DER HEIM en RAPPARD.

Dat er eene *leening* in het verschiet is, gelijk men elkander verhaalt, verwondert ons niet. Leeningen zijn echte, oud-Nederlandsche regeringsbeginselen. De »vaderlijke" heeft zoo menigmaal *geleend*, waarom zou de »ridderlijke" ook niet eens *leenen?*

De heer VAN RAPPARD, de heer VAN DER HEIM, *leeningen* en *drukpers-vervolgingen*, zietdaar de nieuwjaars-geschenken, welke 1847 aan 1848 toezendt.

Wij wenschen u veel heil en zegen in het nieuwe jaar, landskinderen!

Buitenlandsche berigten.

DUITSCHLAND.

Frankfort, 26 dec. De verzekering, door den groothertog van Baden aan de Kamers gegeven, dat hij bereid was het uiterste te doen, ten gunste van de vrijheid der drukpers, heeft alomme de levendigste belangstelling verwekt. Inderdaad schrijft men uit Mannheim, dat Z. K. H. aldaar op den 21sten dezer met de grootste geestdrift is ontvangen geworden. De straten waren met vlaggen en wimpels luisterrijk versierd, en het jubelende volk verkondigde luid eene overeenstemming van gevoelen met den vorst, zooals men die sedert vele jaren aldaar niet had waargenomen. Talrijke deputatiën waren den vorst tegemoet getrokken, en geleidden denzelven naar het paleis, onder het bulderen des geschuts, het luiden der klokken en het *vivat* roepen der gansche bevolking. De tegenwoordigheid van den vorst in deze stad, hetwelk sedert vele jaren niet had plaats gegrepen, wordt in het tegenwoordige oogenblik als van hoog staatkundig gewigt beschouwd, en herinnert onwillekeurig, aan hetgeen dezer dagen te Turin en Genua heeft plaats gegrepen.

Genua, 20 dec. Deze stad is nog niet tot bedaren gekomen van hare vroegere opgewondenheid. Onder de geruchten van den dag behoort, dat Koning *Karel Albert* aan zijne staten eene constitutie zou willen geven.

Darmstadt, 23 dec. De Tweede Kamer der Stendenvergadering van het groothertogdom Hessen, heeft den 22sten dezer, na langdurige en vrij ontstuimige beraadslagingen, haar adres van antwoord op de troonrede aangenomen. In dat staatsstuk merkt men de volgende zinsnede op:

»Het bewustzijn van eene Duitsche nationaliteit is bij alle Duitsche stammen op eene verwonderenswaardige wijze ontwaakt en toegenomen, en ieder voelt, dat het Duitsche volk slechts dan waarachtig sterk zal zijn en aan het buitenland ontzag zal inboezemen, wanneer de verhevene gedachte om een volk te zijn van Duitsche broeders, steeds meer en dieper wortel schiet ook door middel van uitwendige banden en gemeenschappelijke belangen. Dit bewustzijn is zoo sterk, dat toen in het noorden van ons schoone Duitsche vaderland het gevaar naauwelijks begon door te schemeren, dat ons een broederstam ontrukt en aan eene vreemde natie toegevoegd zou worden, — zich als door een tooverslag in alle Duitsche streken eene krachtige stem tegen zulk eene handeling verhief. Wel heeft reeds het tolverbond de innige verbroedering der Duitsche volkeren sterk bevorderd, maar eene ineensmelting en onontbindbare vereeniging zal zeker veel eerder bereikt worden, wanneer eerst de belemmeringen der ontelbare bijzondere regten, die ons Duitschers van elkander scheiden, weggenomen zijn, en wij door den band van eene algemeene Duitsche en een vrij volk waardige wetgeving verbonden zullen zijn. Wij ontveinzen ons de menigvuldige moeijelijkheden niet, die zich tegen zulk een grootsch

werk opdoen. Maar de eerste steen daarvan is thans gelukkig gelegd geworden. Wij verheugen ons opregt over de aankondiging, dat wij geroepen zullen worden om mede te werken tot de vaststelling van een ontwerp van een algemeen Duitsch wisselregt, een ontwerp dat uit de gemeenschappelijke beraadslagingen der afgevaardigden van bijna alle Duitsche staten is voortgesproten. En hoe spoedig zal niet, wanneer deze eerste kleine stap aan het doel beantwoordt, de overtuiging ontstaan, dat ook ten aanzien der overige onderwerping van wetgeving, op eene zelfde voor het gemeenschappelijk vaderland weldadige wijze gehandeld kan worden, zoodra slechts goeden wil en ijver, gelijk die van alle zijden bij de beraadslagingen over de eerste proeve eener algemeene Duitsche wetgeving aan den dag gelegd werden, ook bij zoodanige grootere werken van wetgeving heerschen. De beide andere inmiddels ontworpen afdeelingen van een burgerlijk wetboek voor Hessen, zullen alsdan voorzeker eene zeer gewigtige bijdrage zijn tot de daarstelling van een algemeen Duitsch wetboek.

Heidelberg, 27 *dec.* De *Deutsche Zeit.* deelt in haar nommer van heden mede, dat Rusland geweigerd heeft aan het congres over de Zwitsersche zaken deel te nemen.

Kassel, 22 *dec.* Een bewijs, dat de militairen hier niet vergeten burgers te zijn en burgerpligt boven alles stellen, zag men bij gelegenheid, dat de officieren der hier aanwezige troepen opgeroepen waren om den eed van trouw aan den nieuwen keurvorst te doen. Gehoord hebbende, dat de keurvorst verandering wilde brengen in de grondwet, hebben zij vóór dat zij den eed deden, den kommandant van de garde te voet naar den keurvorst gezonden, met de vraag, of de eed aan hem te doen ook strijdig kon met den eed door hen op de grondwet gedaan, in welk geval zij swarigheid zouden maken den gevraagden eed te doen. Eerst na het ontkennend antwoord des vorsten, hebben zij den eed afgelegd.

ENGELAND.

Londen, 25 *dec.* Meer en meer verdwijnen de teekenen der laatste krisis. Men hoort bijna niet meer spreken van faillissementen of opschortingen van betaling. Het geld is weder ruimer en binnen weinig weken heeft de bank van Engeland haar diskonte van acht op vijf ten honderd kunnen verlagen.

Londen, 26 *dec.* Als een bewijs van de diepe desorganisatie der Iersche maatschappij, deelen wij den volgenden brief mede, dezer dagen aan een eerwaardig katholijk geestelijke aldaar geschreven:

»Eerwaardig heer! Ik ben belast u een afschrift mede te deelen van het volgend besluit dat in eene vergadering van protestanten genomen is: Er is besloten, dat, daar het gouvernement zoo weinig doet ter bescherming van het leven der protestantsche geestelijken, grondeigenaars en pachters, wij ons tot een ligchaam vereenigd hebben en bij den gekruisigden *Christus* zweeren, dat wij voor den moord van elken protestantschen geestelijke, grondeigenaar en pachter, het leven aan den roomsch-katholijken priester van de parochie, binnen welke het misdrijf gepleegd is, ontnemen zullen, en wij zweeren op het Evangelie, dit aldus in alle graafschappen van Ierland ten uitvoer te zullen brengen, besloten hebbende te zien, welke gevolgen de dood van eenige katholieke priesters hebben zal.

P. S. Wij verzoeken u het bovenstaande ter kennis van uwen kapellaan te brengen.

FRANKRIJK.

Parijs, 26 *dec.* Gisteren heeft ook te Rouaan een reformmaaltijd plaats gehad, veel talrijker dan eenige die tot heden gehouden is. Meer dan 1800 menschen namen daaraan deel, waaronder 1400 kiezers, van welke 400 die tot afgevaardigden verkozen kunnen worden.

— Men verwacht dagelijks, dat de bank haar diskonto van vijf ten honderd weder op vier zal brengen, eene hoogte, welke zij vroeger nimmer te boven gegaan was.

Parijs, 27 *dec* Men verwacht in de aanstaande zitting der Fransche kamers een' zeer levendigen strijd tusschen de voortbrengers van koloniale en van beetwortelsuiker. De wederzijdsche betrekking tusschen beide is geheel veranderd. Nog maar weinige jaren geleden, verklaarde de fabrijkant van beetwortelsuiker, de concurrentie met de koloniën niet te kunnen uithouden, zoo de wetgever hem bescherming verleende; thans heeft het omgekeerde plaats; de koloniën vragen, dat op den beetwortel eene belasting gelegd worde, daar zij anders met dien niet kunnen wedijveren. Alzoo het moederland, gedurende de twintig jaren, dat deze strijd duurde, altijd tegen de koloniën partij gekozen heeft, is het niet te verwachten, dat het nu aan deze de gewenschte hulp schenken zal.

— Het gerucht vindt hier algemeen geloof, dat door den heer *Guizot* een koerier was afgezonden aan de heeren *Galiardo* en *Radowitz* te verzoeken zonder uitstel terug te keeren, daar het Fransche kabinet, terugkomende op zijne nota van den [illegible] van den 20sten dezer ontvangen, welke de december aan het Berlijnsche kabinet, [illegible] was van meening nopens de noodzakelijkheid eener gewapende tusschenkomst of minstens eener krachtige demonstratie in de Zwitsersche aangelegenheden. Het schijnt echter, dat deze koerier bovengenoemde heeren niet bij tijds heeft aangetroffen, vermits zij reeds binnen deze stad zijn aangekomen.

Parijs, 28 *dec.* Heden heeft de Koning de Kamers geopend met de volgende rede: »Ik gevoel mij gelukkig, dat ik niet langer, mij in uw midden bevindende, over de ramppen behoef te klagen, welke de duurte der voedingsmiddelen aan ons land heeft laten lijden. Frankrijk heeft die met eenen moed gedragen, welken ik niet zonder diepe ontroering heb kunnen aanschouwen. Nimmer zijn in dergelijke omstandigheden de openbare orde en de vrijheid van verkeer zoo algemeen gehandhaafd. De onuitputtelijke ijver der bijzondere liefdadigheid heeft ons gemeenschappelijk ondersteunt. Onze handel, dank zij zijne voorzigtige bedrijvigheid, heeft slechts weinig door de krisis geleden, welke zich in andere landen heeft doen gevoelen. Wij naderen het einde onzer beproevingen. De hemel heeft het werk der bevolking gezegend en een overvloedige oogst herstelt overal welvaart en zekerheid. Ik verheug er mij met u over.

Ik reken op uwe hulp om de groote openbare werken ten einde te kunnen brengen, die, door aan de middelen van gemeenschap meer snelheid en gemakkelijkheid te geven, nieuwe bronnen van voorspoed openen moeten. Te gelijker tijd, dat vol doende hulpmiddelen tot dit vrucht belovend werk aangewend zullen worden, zullen wij met naauwlettende spaarzaamheid, op het goed gebruik der openbare inkomsten letten en ik vertrouw, dat de inkomsten de uitgaven van het gewone budget, hetwelk u onmiddellijk zal aangeboden worden, dekken zullen.

Een bijzonder wetsontwerp ter vermindering van den prijs van het zout zal u aangeboden worden, benevens een ander tot vermindering der briefporto's.

Ontwerpen van wet omtrent het openbaar onderwijs, het gevangeniswezen, het tarief van in- en uitvoer zijn nog aan uwe beraadslagingen onderworpen. Andere ontwerpen over belangrijke onderwerpen zullen u aangeboden worden, bepaaldelijk over de gemeentegoederen, het hypothekair stelsel, de banken van leening, over de inrigting der spaarkassen ter verbetering van den toestand der werklieden. Het is mijn voortdurende wensch, dat mijn gouvernement onder uwe medewerking werkzaam zij tot ontwikkeling, zoo wel van de zedelijkheid als van de welvaart der bevolking.

Mijne betrekkingen tot vreemde mogendheden schenken mij het vertrouwen, dat de rust der wereld verzekerd is. Ik hoop dat de voortgang der algemeene beschaving overal in overeenstemming tusschen gouvernement en bevolking zal plaats hebben, zonder de inwendige orde en de goede betrekking der staten onderling te verstoren.

De burgeroorlog heeft het geluk van Zwitserland verstoord. Mijn gouvernement had zich met die van Engeland, Oostenrijk, Pruissen en Rusland verstaan ten einde aan dit naburig en met ons bevriend volk, eene minnelijke bemiddeling aan te bieden. Zwitserland zal, hoop ik, erkennen, dat de eerbied voor ieders regt en het behoud der grondslagen van het Zwitsersch bondgenootschap het alleen van die duurzame grondslagen van voorspoed en zekerheid verzekeren kan welke Europa door de traktaten daaraan heeft willen waarborgen.

Mijn gouvernement heeft in overeenstemming met de Koningin van Groot-Brittanje, maatregelen beraamd, welke tot de herstelling onzer handelsbetrekkingen op de oevers van de Plata strekken zullen.

De uitstekende veldheer, die zoo lang en zoo roemvol in Afrika het bevel heeft gevoerd, heeft verlangd van zijnen arbeid uit te rusten. Ik heb aan mijnen veelgeliefden zoon, den hertog *d'Aumale* de groote en moeijelijke taak, dat Fransche land te besturen, opgedragen. Ik verheug mij in de gedachte, dat, onder het opzigt van mijn gouvernement en met den ijvervollen moed van het edele leger, dat hun omringt, zijne waakzaamheid en zijn ijver de rust, het goed bestuur en den voorspoed onzer bezitting zullen verzekeren.

Mijne heeren: hoe meer ik in jaren vorder, met hoe meer vuur ik aan de dienst van Frankrijk, aan de zorg voor zijne belangen, aan zijne waardigheid, aan zijn geluk, al de werkzaamheid en al de kracht wijd, welke God mij gegeven en bewaard heeft. Midden onder de onrust, welke vijandige of blinde hartstogten veroorzaken, bezielt en ondersteunt mij ééne overtuiging; zij is, dat wij in de constitutionele monarchie, in de overeenstemming der drie groote staatsmagten, zekere middelen bezitten om alle hinderpalen te boven te komen en aan alle belangen, zoo zedelijke als stoffelijke, van ons dierbaar vaderland te kunnen voldoen. Laten wij met vaste hand overeenkomstig het charter, de maatschappelijke orde en al hare voorwaarden handhaven. Laten wij getrouwe volgens het charter, de openbare vrijheid en hare ontwikkeling bewaren. Wij zullen aldus ongeschonden aan volgende geslachten het geen ons is toevertrouwd overgeven, en zij zullen ons zegenen het gebouw, waaronder zij gelukkig en vrij leven, gegrond en verdedigd te hebben.

— Men heeft te Parijs de volgende berigten uit Algiers van den 20sten dezer ontvangen, welke de hoop op eene spoedige onderwerping van *Abd-el-Kader* op nieuw verlevendigd hebben:

»*Abd-el Kader*, van wiens treurigen toestand reeds melding gemaakt is, heeft, nadat hij zich met zijne deïra geheel omsingeld en van alle levensmiddelen verstoken zag, een wanhopig besluit genomen. Geen heil ziende dan in eene stoutmoedige poging, heeft hij besloten tot een' aanval op de meest nabij gelegene legerplaats, waar een der zonen van den Keizer bevel voert. Men zegt, dat hij aan de hem getrouw gebleven Arabieren te kennen gegeven heeft, dat zij, die niet den moed hadden om in zijn lot te deelen, de vrijheid hadden om zich aan de Franschen over te geven. Daarop had hij den nacht van den 11den op den 12den december gekozen, om de Maroccaansche legerplaats aan te vallen. Werkelijk liet hij dan ook in den avond van den 11den al zijn voetvolk naar dien kant optrekken, terwijl hij zelf aan het hoofd zijner ruiterij volgde. Hij had eene helsche list uitgedacht om onder de Maroccanen schrik te verspreiden en hiervan vervolgens behendig partij te trekken. Hij had eenige met pek en teer overdekte kameelen vooruit laten trekken, die men bij de nadering der legerplaats in brand zou steken. Men kan nagaan, welk een schrik en wanorde deze dieren zouden hebben kunnen veroorzaken, wanneer zij brandende op de tenten en soldaten ingeloopen waren. Deze list evenwel, die aan de stoutmoedigheid en de wreedheid der oude Numidiers herinnert, heeft gelukkig niet den uitslag gehad, welken de emir daarvan verwacht had.

»De zonen van *Muley-abderrhaman* waren door behendige spionnen onderrigt geworden van al de door *Abd-el-Kader* gemaakte beschikkingen, en hadden gezamenlijk maatregelen genomen om zijne plannen te verijdelen. Toen *Abd el-Kader* de Marokkaansche legerplaats naderde, vond hij die geheel verlaten, zoodat hij zich, in zijne ijdelheid, ongetwijfeld verbeelde dat zijne vijanden hem niet hadden durven afwachten. Hij plunderde de legerplaats en wachtte den volgenden morgen af om zijnen togt voort te zetten, maar hoe groot moest zijn schrik niet zijn, toen hij met het aanbreken van den dag al de hoogten, die de vlakte waarin hij zich bevond omringden, door de Marokkanen bezet zag.

»Aldus omsingeld door een leger dat verre de overmagt boven hem had, zag hij geen ander middel van behoud, dan om met geweld door de hem omringende linie door te breken, en viel hij dan ook te dien einde met zijne ruiterij moedig op den vijand aan. Zijne poging gelukte hem, maar zijne doortogt kwam hem duur te staan, want hij liet ongeveer 250 zijner dapperste ruiters op het slagveld achter, en daardoor onderscheiden opperhoofden. Het was zijn voornemen naar zijne deïra terug te trekken en zich vervolgens tot de volksstammen te wenden, op welke hij alsnog rekende te mogen rekenen; maar hij bemerkte weldra dat de weg dien hij ingeslagen had, hem van zijne deïra verwijderde in plaats van hem die te doen naderen. Hij was alstoen genoodzaakt om terug te keeren en had veel moeite om met de geringe hem overgebleven strijdkrachten de oevers der Malouia te bereiken.

»Men verzekert dat zijne deïra uitgeplunderd is en dat de daartoe behoorende personen gedeeltelijk gevangen genomen zijn; alles doet zien dat hij thans in een volstrekt wanhopigen toestand verkeert. Hetgeen allen twijfel hieromtrent wegneemt, is, dat zijn broeder *Sidi-Mustapha* de generaal *de Lamoricière* heeft doen verzoeken in onderwerping te mogen komen, en dat deze hem eene plaats zou aanwijzen waar hij voortaan rustig zou kunnen leven. Men zegt, dat de generaal hem heeft doen antwoorden, dat hij slechts naar zijne legerplaats behoefde te komen, dat de edelmoedigheid der Franschen zorgen zou, dat hij, hetzij in Algerië, hetzij in Frankrijk, met eere zou kunnen leven, en dat men hem zelfs ondersteunen zou, indien hij mogt verlangen zich te Mekka te vestigen.

»De andere broeder van *Abd-el-Kader*, *Sidi-Hajd*, die in de deïra gebleven was, heeft zich, naar men zegt, insgelijks tot de Fransche overheden gewend, ten einde zijne onderwerping aan te bieden. Een en ander bewijst duidelijk, dat de groote invloed, dien *Abd-el-Kader* tot hiertoe uitoefende, voor goed opgeheven is, en dat hij voor het vervolg geen nadeeligen invloed op de lotgevallen van Algerië meer zal uitoefenen.”

Binnenlandsche berigten.

's Gravenhage, 30 *dec.* Bij Koninklijk besluit van 17 december, in de *Staats-Courant* van heden opgenomen, *is de handel en vaart op de kolonie Suriname opengesteld* voor alle volken, met welke het koningrijk der Nederlanden in vriendschap leeft. Bijzondere bepalingen zullen de voorwaarden der toelating en de hoegrootheid der te heffen regten regelen.

† *Arnhem*, 29 *dec.* In den avond van zaterdag j.l. werd door de Zangvereeniging [illegible] een concert gegeven, ten voordeele van de algemeene armen dier gemeente. Onder de leiding van den ijverigen en verdienstelijken onderwijzer *J. Assink*, werden onderscheidene zangstukken met de meeste juistheid uitgevoerd; terwijl eenige heeren door keurig pianospel en het zingen van [illegible] het feestgenot der talrijke toehoorders, aanzienlijk verhoogden. Door de leerlingen der volks-zangschool werden twee liere

aangelokt, voorgedragen, waaruit overtuigend bleek, dat genoemde onderwijzer, ook in dit opzigt, met vrucht werkzaam is.

Eere zij hun, die wel hebben willen medewerken, om velen eenen genoegelijken avond en den armen ruim *f* 114 te bezorgen.

De onkosten werden vergoed, door het departement Vorden der maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen.*

Mogt het voorbeeld, te Vorden gegeven, op vele dorpen worden nagevolgd.

Wij deelen hierbij het verslag van de commissie van rapporteurs aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal omtrent het ontwerp van wet betreffende de ondersteuning van behoeftigen mede:

Gedurende de zitting der Staten-Generaal van 1845 op 1846, en wel op den 28sten november van eerstgenoemd jaar, werd aan hunne overweging een ontwerp van wet onderworpen, hetwelk, volgens den considerans, het *vaststellen van nieuwe bepalingen betrekkelijk de ondersteuning van behoeftigen* ten doel had, en dat vergezeld ging van eene uitvoerige memorie van toelichting, waarin de regering de beginselen ontwikkelde, door welke zij zich bij het opstellen dezer voordragt had laten leiden. Dat ontwerp was echter bij het sluiten van de genoemde zitting der Staten-Generaal, door de Tweede Kamer nog niet in behandeling genomen en bleef derhalve onafgedaan. Sedert werd deze aangelegenheid meer dan eens in van de Kamer uitgegane stukken, of bij door haar gehoudene openbare beraadslagingen ter sprake gebragt. Met name was dit het geval bij de behandeling der begrootingswetten voor 1848 en 1849, te welker gelegenheid de minister van binnenlandsche zaken, in de openbare zitting der Kamer van den 3den augustus jl., ten aanzien van dit onderwerp eene verklaring deed, waaruit men moest afleiden, dat Zijne Excellentie zich met de opzettelijke studie daarvan bezig hield.

Werkelijk werd dan ook, nadat zulks vooraf in de troonrede bij de opening van de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal was aangekondigd, bij de koninklijke boodschap van den 19den october jl., op nieuw een ontwerp van wet betrekkelijk de ondersteuning van behoeftigen met eene daarbij behoorende memorie van toelichting, der Kamer aangeboden. Die beide stukken komen echter woordelijk, zonder eenige uitzondering, met de in 1845 ingezondene overeen; eene omstandigheid, waarvan uwe commissie van rapporteurs hier te eer reeds dadelijk gewag maakt, omdat het eenige bevreemding heeft opgewekt, dat, terwijl het voor twee jaren ingezonden ontwerp tot vele geschriften en vertoogen heeft aanleiding gegeven, welker inhoud aan de regering niet onbekend kan gebleven zijn, deze echter gemeend heeft, in allen deele bij hare vroegere voordragt te moeten volharden, en zelfs de gelegenheid, welke zich thans aanbood, niet heeft te baat genomen, om de van haar stelsel afwijkende meeningen, die van zoo vele zijden in 1845 en later zijn geopenbaard, zoo al niet opzettelijk te wederleggen, dan toch eenigermate toe te lichten. Ook indien dit stilzwijgen, gelijk men veronderstellen moet, uit de voortdurende overtuiging der deugdelijkheid van het eenmaal aangenomen stelsel is voortgevloeid, scheen het gewigt der zaak mede te brengen, om de eenmaal voor dat stelsel aangevoerde gronden thans nog zooveel mogelijk te versterken.

Het alzoo ten tweeden male ingezonden wets-ontwerp is in de afdeelingen der Kamer aan een naauwgezet onderzoek onderworpen; bij welk onderzoek, waaraan door 49 leden is deel genomen, in de eerste plaats onderscheidene meer algemeene beschouwingen omtrent de beginselen, waarvan, naar men meent, te dezer zake behoort te worden uitgegaan, in het midden zijn gebragt, en vervolgens het wets-ontwerp zelf, ook met terugzigt op die beginselen, meer in de bijzonderheden in overweging is genomen.

§ 1. Alvorens tot de mededeeling der slotsom van een en ander over te gaan, is de commissie van rapporteurs verpligt tot de vermelding, dat in sommige afdeelingen verscheidene leden gemeend hebben zich niet uitsluitend tot de vraagpunten, die met de thans behandelde wet in onmiddellijk verband staan, te moeten bepalen, maar tevens andere overwegingen van veel ruimeren omvang ter sprake hebben gebragt. Die wet moest, ook naar het inzien der bedoelde leden, van eenen beperkten aard zijn ja zelfs minder omvatten, dan de voordragt der regering medebrengt. Doch er werd in dat ontwerp over de ondersteuning van behoeftigen gehandeld, en daardoor eene maatschappelijke kwaal aangeroerd of in het geheugen teruggeroepen, die te regt in ons vaderland, even als in vele andere landen van Europa, toenemende bezorgdheid opwekt: de gestadige vermeerdering der armoede namelijk, of het zoogenaamde pauperismus; en dit zoo zijnde konden de bedoelde leden niet geheel het stilzwijgen bewaren over eene treurige, maar allergewigtigste aangelegenheid, die zoo diep ingrijpt in geheel den toestand der natie. Zij wisten wel, dat het buiten het vermogen zoowel van den wetgever als van de regering ligt, om een alles afdoend redmiddel uit te denken of in werking te brengen voor een kwaad, dat het onvermijdelijk gevolg van overbevolking vermeerdering van maatschappelijke behoeften, en andere algemeen werkende oorzaken is. Zij waren dan ook verre verwijderd van het denkbeeld, dat aan den staat eene regtstreeksche verpligting tot het onderhoud der armen of tot het verschaffen van arbeid aan hen, die zulks behoeven, zou kunnen worden opgelegd, of dat het voor mogelijk te houden ware, ooit uit door het algemeen bijeengebragte middelen in zulke uitgestrekte behoeften, als waarvan hier sprake moet zijn, te kunnen voorzien. Nogtans gevoelden deze leden zich gedrongen, om hunne innige overtuiging uit te spreken, dat de regering zeer dwalen zou, indien zij meenen mogt, wat haren werkkring omtrent het armwezen betreft, genoeg gedaan te hebben door eene wet, als die, waarvan hier gehandeld wordt, te helpen tot stand brengen, en zich dus tot eene meer of minder omvattende regeling bepaalde omtrent de plaats, waar de behoeftige onderstand uit armenkassen zal kunnen verzoeken; een onderstand, die zich uit den aard der zaak het eerst en het meest tot den gebrekkige, afgeleefde, tot den arbeid ongeschikt geworden ingezeten zal bepalen. Onderscheidene middelen schenen toch der regering ten dienste te staan om het kwaad der toenemende armoede zelve, zoo al niet weg te nemen, dan toch te bestrijden en te lenigen. Daartoe kwam, naar het inzien dezer leden, in de eerste plaats, het nemen van gestrenge politie-maatregelen tot wering der bedelarij in aanmerking, vooral ook in dien zin, dat voortaan de bepalingen van het Strafwetboek te dezen aanzien niet meer grootendeels eene doode letter zouden zijn, maar de nog tot arbeid geschikte bedelaar werkelijk in goed ingerigte gestichten wierd geplaatst, om daar, onder eene gepaste tucht, tot de beginselen van orde, arbeidzaamheid en zedelijkheid te worden teruggebragt. Welligt zou daarmede de vestiging van nieuwe koloniën voor den landbouw binnenslands, naar een met zorg beraamd stelsel, gepaard kunnen en moeten gaan; terwijl tevens het hoogst gewigtig vraagstuk, of niet een deel onzer voor den arbeid geschikte behoeftigen naar onze Overzeesche bezittingen zou kunnen worden overgeplant, naar het oordeel dezer leden, een dadelijk en ernstig onderwerp van overweging voor de regering zou behooren uit te maken. Ook al wierd aan deze wenschen in meerdere of mindere mate gehoor gegeven, zou nog, altijd naar het oordeel der bedoelde leden de regering, de taak, die in dit opzigt op haar rust, niet volkomen hebben volvoerd. Zij zou bij voorbeeld van haren zedelijken invloed gebruik kunnen maken, om de oprigting van spaarbanken en spaarkassen aan te moedigen of aan die weldadige instellingen eene werkelijk heilzame rigting te geven. Zij zou tevens, nog meer dan thans het geval is, op het onderwijs der armenkinderen kunnen werken, in dien geest, dat aan de behoeftige jeugd, te gelijk met het bevorderen harer verstandelijke en zedelijke beschaving, vooral ook de zucht tot spaarzaamheid wierd ingeprent. Eene aanbeveling tot navolging van hetgeen ten aanzien van een en ander in sommige steden des vaderlands nu reeds met goed gevolg beproefd wordt, zou misschien wezenlijke vruchten dragen. In allen gevalle wenschen de leden, wier gevoelen hier wordt uitgedrukt, der regering indachtig gemaakt te hebben, dat deze bij eene zoo gewigtige aangelegenheid, als die van het armwezen, vooral ook op de toekomst het oog gevestigd moet houden, en dat zij welligt door aan de hier slechts in hoofdtrekken medegedeelde denkbeelden eenig gevolg te geven, die toekomst minder zorgwekkend kan doen worden, dan anders het geval moet zijn.

§ 2. Wat nu het wets-ontwerp zelf betreft, waarover in dit verslag wordt gehandeld, heeft men zich bij de plaats gehad hebbende overweging in de afdeelingen allereerst de vraag voorgesteld, of er noodzakelijkheid voor het tot stand brengen van zulk eene wet bestaat, welke vraag zich oplost in eene andere, namelijk, of al dan niet op de wet van 28 november 1818 (*Staatsblad* no. 40), die, volgens haar opschrift, bepalingen inhoudt tot aanwijzing der plaats, waar de behoeftigen in den algemeenen onderstand deelen kunnen, behoort te worden teruggekomen. Bij de beschouwing van dit vraagpunt hebben vele leden de overtuiging uitgesproken dat deze laatste wet in haren oorspronkelijken geest en strekking geenszins zoo verwerpelijk was, als men thans zou kunnen meenen, doch dat zij in hare uitvoering en toepassing is bedorven. Men had die wet als begraven onder eene menigte daartoe betrekkelijke besluiten en aanschrijvingen, waarbij al verder en verder van hare beginselen was afgeweken, en waardoor de zin harer bepalingen toenemend was verwrongen. Zoo was bij voorbeeld het regt tot verhaal van het eene armbestuur op het andere voor aan eenen behoeftige verleenden onderstand, welk regt, volgens artikel 13 der wet, in verband met andere daarin voorkomende bepalingen, slechts bij uitzondering was verleend, als tot een vasten regel geworden; zoo was artikel 9 met opzigt tot de diakoniën op eene wijze uitgelegd die velen met de oorspronkelijke bedoeling des wetgevers strijdig achtten, en zoo was in het algemeen, een zeker tegen de beginselen aan, waardoor men zich in 1818 had laten leiden, bij de toepassing der wet, aan het denkbeeld van verpligten onderstand of zoogenaamde wettelijke liefdadigheid maar al te zeer voet gegeven. Daaruit vooral waren dan die tallooze moeijelijkheden en bezwaren voortgesproten, waarover de regering zich thans te regt beklaagde, en die zelfs door regterlijke uitspraken niet waren verminderd. Dien ten gevolge was werkelijk, inzonderheid in de laatste jaren, te dezen aanzien een staat van zaken geboren, die dringend voorziening vorderde. Op grond van deze en dergelijke beschouwingen verklaarde men algemeen in zooverre met de regering in te stemmen, dat de wet van 1818 niet onveranderd behouden kon blijven, en dat dus in allen gevalle de tusschenkomst des wetgevers hier vereischt wordt. Al dadelijk echter vertoonde zich verschil van gevoelen over de vraag, in welken geest die tusschenkomst behoorde plaats te hebben. Vele leden, zich overtuigd houdende, dat onder de bestaande omstandigheden aan eene wet van soortgelijken aard als die van 1818 behoefte bestond, wilden die wet enkel herzien en in hare hoofdbepalingen verduidelijkt hebben, zoodat al die verkeerde uitleggingen, welke men daaraan gegeven had, van zelve zouden vervallen en men zich dus te dezen aanzien weder op een zuiver standpunt zou bevinden. Anderen daarentegen beweerden, dat men geheel van stelsel veranderen moest, daar eene zoodanige regeling, als men in 1818 beproefd had, en thans op nieuw wilde beproeven, niet tot het gebied des wetgevers behoorde. Volgens hen moest de zorg van den staat omtrent de armen zich niet verder dan tot politie-maatregelen ter wering der bedelarij en dergelijke uitstrekken, en behoorde de ondersteuning der behoeftigen geheel en al aan de vrije werking der bijzondere liefdadigheid of aan de plaatselijke armbesturen te worden overgelaten. Eindelijk waren er leden, die zich over het algemeen, zonder nog op dit standpunt der overweging in bijzonderheden te treden, gunstiger gestemd toonden voor de beginselen, van welke bij de thans aanhangige wet wordt uitgegaan, dan voor die welke aan de wet van 1818 ten grondslag liggen.

§ 3. Zoodra de noodzakelijkheid eener tusschenkomst der wetgeving erkend werd, moest het, met het oog op de wet van 1818 en op die, welke de regering thans ter vervanging daarvan voorstelt, eene tweede hoofdvraag worden, of werkelijk de wetgever eenige aanwijzing of bepaling behoort vast te stellen omtrent de plaats, waar de behoeftige bedeeling zal kunnen verzoeken, of, gelijk men dit veelal minder eigenlijk noemt, omtrent het domicilie van onderstand. Uit den aard der zaak werd deze vraag ontkennend beantwoord door die leden, welke de bemoeijenis van den staat met opzigt tot het armwezen tot bloote politie-maatregelen wilden beperken, en daarom van den in 1818 ingeslagen weg geheel wilden terugkeeren. Zij voerden, wat het tegenwoordig punt betreft, aan, dat elke bepaling omtrent het zoogenaamde domicilie van onderstand als van zelve leiden moest of ten minste als een eerste stap te beschouwen was tot dat datgene wat men, ook volgens eene uitdrukkelijke bepaling der thans in beraadslaging zijnde wet, volstrekt wilde vermijden, namelijk tot de erkentenis van een regt op onderstand, waaruit dan weder het niet minder gevreesde kwaad eener armenbelasting zou kunnen voortspruiten. De overige leden waren er verre af van het gewigt dezer bedenking te miskennen, maar meenden evenwel te moeten doen opmerken, dat, nu zoovele jaren achtereen eene regeling van dezen aard had bestaan, het moeijelijk, ja bijna onmogelijk zou zijn, om daarvan geheel terug te komen; dat eenige aanwijzing omtrent de plaats, waar de behoeftige ondersteuning mogt vragen, uit het oogpunt van den geregelden loop van het beheer over het armwezen zijne zeer nuttige zijde had, en dat die met het oog op de bepalingen ook van het voorgedragen Strafwetboek omtrent de bedelarij zelfs noodzakelijk was te noemen, daar toch aan den behoeftige, die met straf werd bedreigd wanneer hij zich aan het bedelen overgaf, billijkerwijze de weg moest worden aangeduid, die hij te volgen had, om, bij het bestaan der volstrekte onmogelijkheid van eigene voorziening in zijne behoeften of in die van zijn gezin, tot het verwerven van eenigen onderstand te geraken. Maar ofschoon de groote meerderheid alzoo het beginsel der vaststelling bij de wet van een zoogenaamd domicilie van onderstand geenszins onvoorwaardelijk afkeurde, was dit gevoelen bij de meeste leden ondergeschikt aan hunne denkwijze omtrent de gewigtige vraag, of de bemoeijenis des wetgevers te dezen aanzien zich vermag uit te strekken tot alle armbesturen zonder onderscheid, en dus zoowel tot de kerkelijke of diakoniën als tot de burgerlijke armbesturen.

§ 4. Bij de overweging van dit laatste punt werd de vraag, of de burgerlijke wetgever het regt bezit, om aan de diakoniën, onder welk voorbehoud ook, regelen voor te schrijven omtrent de behoeftigen die zij te ondersteunen hebben, en dus ook omtrent het gebruik der fondsen die aan het beheer der kerkelijke armverzorgers zijn toevertrouwd, door een groot aantal leden regtstreeks ontkennend beantwoord. De diakoniën, dus redeneerde men van deze zijde, zijn uit haren aard kerkelijke instellingen. Zij ontleenen haar bestaan aan de kerkelijke gemeenten zelve en zijn dan ook als zoodanig gebonden aan verordeningen die van de kerk zelve uitgaan. Die verordeningen moeten door den staat worden geëerbiedigd; geene daarmede strijdige verpligtingen kunnen aan de diakoniën worden opgelegd, zonder dat de burgerlijke wetgever of de regering treedt op een gebied, hetwelk men van die zijde, naar het meermalen uitgedrukte gevoelen der regering zelve, steeds ten zorgvuldigste vermijden moet; dat is met andere woorden, zonder werkelijk een *jus in sacra* uit te oefenen. Ook de aard en de oorsprong der fondsen, die de kerkelijke armverzorgers te beheeren hebben, sluiten alle bemoeijenis der regering uit, die tot eene regeling van het gebruik daarvan zou leiden. Die gelden worden toch door de leden van eene bepaalde kerkelijke gemeente uit godsdienstige liefdadigheid bijeengebragt met een doel en met inzigten, die niet vallen binnen het bereik der beoordeeling van den burgerlijken wetgever. Zoo al, gelijk in de memorie van toelichting wordt beweerd, vroegere provinciale wetgevingen te dezen aanzien andere beginselen huldigden, dan mag daarbij niet uit het oog worden verloren, dat deze wetgevingen dagteekenden van een tijdperk toen nog niet die afscheiding van kerk en staat had plaats gegrepen, die sedert vijftig jaren hier te lande een onbetwistbaar beginsel van staatsregt is geworden. De leden, die op deze en soortgelijke gronden het regt der regering om in te grijpen in den werkkring der diakoniën ontkenden, gevoelden zich te meer gedrongen tot het vooruitzetten van dit hun gevoelen, vermits bij het tegenwoordig wets-ontwerp te dezen aanzien in een aantal opzigten zeer verre wordt gegaan, zoo zelfs, dat bij art. 18 voor het daarbij uitgedrukte geval, een kerkelijk armbestuur bedreigd wordt met intrekking der bevoegdheid om als zedelijk ligchaam burgerlijke regten uit te oefenen. Men kon het niet eens toestemmen, dat de diakoniën beschouwd konden worden als zedelijke ligchamen in dien zin, dat zij, even als de naamlooze maatschappijen, niet zonder uitdrukkelijke goedkeuring der regering zouden kunnen bestaan. Veeleer was hier te denken aan die niet verbodene vereenigingen waarvan het voorgedragen Strafwetboek gewaagt, en is dit het geval, bestaat dus de diakonie zonder voorafgaande magtiging der regering, van waar dan de bevoegdheid dier regering, om aan zulk een armbestuur de magt tot handelen te ontnemen? — Deze onderscheidene denkbeelden werden echter niet, of niet in zulk eene sterke mate, door eenige andere leden gedeeld. Deze laatsten meenden geenszins aan den wetgever alle regt tot het geven van voorschriften omtrent het beheer der diakoniën te kunnen betwisten, maar geloofden integendeel deze, ten minste tot zekere hoogte als openbare instellingen te moeten beschouwen, op wier werkkring de regering invloed mogt uitoefenen; beroepende zij zich daarbij op de veelvuldige bepalingen van den bedoelden aard, sedert 1795 van staatswege vastgesteld, op den geest van artikel 226 der grondwet, ook blijkbaar uit het rapport der commissie tot herziening van 1815 en op bekende gezegden van *van Hogendorp.* Maar niettegenstaande dit verschil van gevoelen omtrent het bestaan van een eigenlijk regt, gevoelde de groote meerderheid der leden zich gedrongen, om stellig zoodanige inmenging met de handelingen der diakonie-besturen en zoodanige verkorting van hunne onafhankelijkheid, als bij het aanhangige wets-ontwerp werd bedoeld, af te keuren, en zulks vooral ook uit het oogpunt van het onraadzame en onstaatkundige van zulk eene handelwijze. Indien toch het hoofddoel, waarnaar de regering hier streven moest, daarin bestond, dat de armoede zooveel als slechts immers mogelijk was wierd gelenigd, dan streed het regtstreeks met dit doel, om aan de godsdienstige liefdadigheid dwang aan te doen en haar aan wettelijke banden te leggen. Alleen bij het genot van vrijheid omtrent het gebruik der liefdegiften, die uit godsdienstige beginselen ten behoeve van geloofsgenooten worden bijeengebragt, kan die voornaamste bron van onderstand voor de behoeftigen mildelijk vloeijen, en zal bij de armverzorgers en bij de hoofden der kerkelijke gemeenten de volstrekt vereischte ijver blijven heerschen, om voortdurend al het mogelijke tot het gestadig aanvullen van die

ken te werk te stellen. De ondervinding van hen, die met het armwezen, vooral ook van groote steden, in naauwere betrekking hebben gestaan, heeft merkwaardige bewijzen voor de juistheid dezer stelling opgeleverd.

In weerwil echter van deze stellige overtuiging der noodzakelijkheid, om de onafhankelijkheid der diakoniën te handhaven, erkende de groote meerderheid, dat ten aanzien dier armbesturen onderscheid kon en behoorde gemaakt te worden tusschen de zoodanige, die subsidiën uit plaatselijke kassen genieten en degene bij wie dit niet het geval is. Een gesubsidiëerd kerkelijk armbestuur trad door het ontvangen van dien onderstand tot zekere hoogte in den toestand van het burgerlijk armbestuur, en aan hetzelve kon dien ten gevolge, naar veler gevoelen, de vervulling van bepaalde voorwaarden, hetzij dan bij de wet, hetzij door hem die den onderstand verleent, worden opgelegd. Aan de niet gesubsidiëerde diakoniën kon daarentegen geene verdere verpligting van staatswege worden voorgeschreven, dan die om, des gevorderd, mededeeling te doen omtrent den door deze armbesturen verleenden onderstand. Het nut van zoodanige mededeeling in bepaalde gevallen viel van zelf in het oog, en men kon het niet onregtvaardig noemen, dat kerkelijke armbesturen, als uit erkentelijkheid voor de bescherming en voorregten, die zij in den staat genieten, zich aan zulk eenen maatregel van orde zouden moeten onderwerpen. (*Vervolg hierna.*)

Ingezonden stukken.

A Monsieur le Redacteur du Journal d'Arnheim.

J'ai vu avec beaucoup de plaisir, que vous avez bien voulu vous occuper dans votre journal, du 2[illegible] de ce mois, de ma protestation contre la mesure adoptée par la régence de la ville de Leyde.

En ce qui me conserne personnellement, vous avez posé dans votre article quelques questions que vous auriez peut être resolues autrement, si vous aviez connu les antécédents de cette affaire, que pour ce motif il m'importe de vous communiquer.

D'abord je dois vous dire que je ne me suis adressé à la Chambre qu'en déseспoir de cause; une phrase de ma petition touchant les attributions de nos representants indique assez que je ne me faisais point illusion sur le sort reservé à ma requête ou plutôt à ma protestation.

Avant d'en saisir la Chambre je m'étais adressé sans succès au Roi, au ministre de l'intérieur, au conseil d'état; les états provinciaux, qui, dans le principe, avaient montré quelqu'hesitation à approuver le projet de la régence, avaient fini par se ranger de son avis et lui être favorable; de sorte que la décision du conseil d'état si elle m'eût donné gain de cause aurait improuvé celle des états provinciaux, qui par une fatale coïncidence étaient à cette époque gravement préoccupés de l'élimination du député THORBECKE.

J'attendis que la régence eut publié son tarif auquel je répendis par ma protestation aux habitants de Leyde, que vous connaissez, je l'adressai au Roi avec une nouvelle supplique, je ne réçus pas de réponse de S. M. Je fis enfin parvenir ma petition à la Chambre, qui jugea sa prise en considération contraire à ses attributions

Ainsi vous le voyez, j'ai épuisé toutes les juridictions; je me suis adressé à tous les pouvoirs; j'ai signalé à chacun d'eux les conséquences facheuses de l'autorisation, qu'il dépendait du gouvernement d'accorder ou de ne pas accorder à la régence; j'ai fait connaître les dangers de l'adoption du principe que vous flétrissez, que desapprouvent avec vous tous les hommes justes et sensés, et cependant ce principe a prévalu.

J'ai fait plus encore, j'ai proposé de faire nommer des arbitres pour estimer ce que rapporte ma fabrique, de la céder à la régence, qui en toucherait immédiatement tous les profits, à la charge par elle de m'en rembourser une partie. Eh bien! Cette proposition si modeste de ma part, si juste en soi, n'a point été entendue! Pourquoi? parceque la régence, sure de l'influence qu'elle peut exercer sur ses administrés, se sent une force de conscience assez robuste pour me prendre abusivement ce que de bonne foi elle me devrait payer puisqu'elle s'en empare.

Vous demandez, Monsieur, de quelle propriété on [illegible]. Voici ma réponse: Lorsque je vins à Leyde, il y a sept ans, la régence me fit les plus belles promesses possibles de protection. Elle me céda moyennant un très modique loyer un terrain à elle appartenant pour y construire ma fabrique.

Il y a deux ans, époque à la quelle la régence élaborait son projet, je fis agrandir les bâtiments de ma fabrique; non seulement on me laissa faire, on ne me prévint de rien, mais bien plus, on m'imposa des conditions de construction qui en augmentèrent le prix! Dans quel but? ne le voit on pas? afin de grossir les dépouilles dont on espère bientôt pouvoir s'emparer. En effet une concurrence contre la régence n'est pas soutenable, je l'ai démontré, il me faudra, tôt ou tard, fermer ma fabrique et la mettre en vente, et alors quel prix pourrai-je obtenir de bâtiments construits sur un terrain appartenant à la régence? il ne se présentera pas d'acheteurs, de sorte que la régence, en reprenant son terrain, aura pour une bagatelle, si non pour rien, des bâtiments que j'aurai payés de mon argent et moi, par son fait seul, j'aurai été expulsé à son profit!

Cette logique est irrécusable, car c'est la logique des faits et je le demande à tout homme honnète; De quel nom ne flétriraît-on pas un individu qui dans ses affaires personnelles agirait envers moi comme le fait la régence de Leyde?

Et lorsqu'on songe que ce qui se passe à Leyde à mon égard, peut demain s'appliquer par toutes les régences du royaume à chaque industrie, n'est-on pas fondé à se demander: où sont les garanties des citoyens contre les abus de l'autorité? à quoi bon de payer d'aussi énormes impôts, pour rencontrer, au lieu de protecteurs, dans la personne de ses magistrats des concurrents acharnés à votre perte, pour se voir par eux-mêmes menacé dans sa fortune, dépouillé des fruits de son travail et ne savoir enfin à qui s'adresser parmi tant de pouvoirs si largement retribués pour obtenir qu'au moins la question soit étudiée et jugée et ne soit point écartée par des fins de non-recevoir, qui donnent gain de cause au fort contre le faible, à l'oppresseur contre l'opprimé, aux bourreaux contre leur victime.

J'admets que je sois dans l'erreur, quant aux moyens à employer pour me faire rendre justice, mais à coup sur je ne me trompe pas lorsque je sens, que je suis lésé, ma plainte est donc légitime, et alors, je demande, qu'on m'indique une autorité quelconque qui m'écoute, qui puisse vider le litige d'une manière légale, franche et impartiale: Jusques là je crierai: à l'arbitraire, à l'oppression, à l'injustice et ma voix tôt ou tard finira par trouver des échos!

Agreez, Monsieur etc. etc
Fx. DROIBET

(Het is alleen uit hoofde van de dringende uitnoodiging des schrijvers, in zijnen bij dit stuk gevoegden brief, dat wij dit stuk opnemen. Hij gelooft dat hem onregt aangedaan is; wij willen dus zijne klagt niet smooren. Beteekent dit, dat wij het met hem eens zijn? Geenszins, ons artikel over deze zaak, naar aanleiding van eenen vroegeren brief geschreven, had hem daarvan kunnen overtuigen. Wij keuren den maatregel ten hoogste af, dewijl hij ons nadeelig voor de algemeene belangen der gemeente toeschijnt; maar onregtmatig, zoodat daaruit regten voor de tegenpartij zouden ontstaan, is hij niet; dit hebben wij vroeger gezegd en herhalen wij nog heden. Er kan geen gezag bestaan, hetwelk den schrijver van dit stuk de schade vergoedt, hem door eene nergens verbodene concurrentie toegebragt Wat de bijzondere door hem opgegeven feiten betreft, wij zijn buiten staat die te beoordeelen; zij staan daarenboven met het vraagstuk in geen regtstreeksch verband.)

Weldadigheid.

Er is op heden bij den ondergeteekenden ontvangen voor het *Protestantsche Weeshuis*, te *Maastricht*, een muntbiljet n°. 4227[illegible], ter waarde van *f* 5. De goede zaak blijve aan de algemeene weldadigheid aanbevolen. Tot het ontvangen en verzenden der giften verklaart zich de ondergeteekenden bereid.

Arnhem, 29 december 1847.

H. J. VELDWIJK,
Predikant.

Advertentiën.

Heden beviel zeer voorspoedig van eene DOCHTER, *THEODORA HELENA GREVERS*, innig geliefde Echtgenoot van

DRUTEN,
den 28sten December 1847.
J. H. BOSMAN.

Heden beviel voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER *J. W. MARIUS, POST.*

ARNHEM, den 30sten December 1847.

Eenige kennisgeving.

† † † De Notaris *KOLFSCHOTEN*, te *Arnhem*, zal, op Dingsdag den 4den Januarij 1848, des voordemiddags om 10 uur, in het Logement *het Hof van Holland*, in de Weverstraat, publiek verkoopen:

Eene verzameling van schoone Schilderijen in Olijverf, van beroemde Meesters, waaronder van *WOUWERMAN*, *SCHELFHOUT*, *VAN OS*, *VAN STRIJ*, *MOLENAAR*, *VERPOEKE*, *BEELDEMAKER*, *VAN DER VELDEN*, *VAN BRUSSEL*, *A. VAN DER MEER*, *VAN DER ZANDEN-BAKHUIZEN*, en anderen.

Voorschreven Schilderijen zijn van heden af dagelijks van 9 tot 4 uur in voorschreven Logement voor een ieder te zien, op vertoon van een Toegangs-Biljet afgegeven door voornoemden Notaris.

Vennootschap.

Bij acte op den 25sten December 1847, voor den Notaris Mr. *W. J. C. PUTMAN CRAMER* en Getuigen, te *Zutphen* gepasseerd, behoorlijk geregistreerd, is door den Heer *PETRUS WILHELMUS EGERS*, thans zonder bepaald beroep, wonende te *Zutphen*, en den Heer *ABRAHAM JACOB KETS DE VRIES*, Zaakwaarnemer, mede te *Zutphen* woonachtig, aangegaan eene VENNOOTSCHAP, ten doel hebbende het UITOEFENEN van den WOLHANDEL, benevens het KOOPEN en VERKOOPEN van HUIDEN en VELLEN en in het algemeen alles wat met dezen Handel in betrekking staat, onder de Firma van:

EGERS EN COMPAGNIE,

te Zutphen.

De Vennootschap zal te *Zutphen* gevestigd blijven en is aangegaan voor den tijd van 3 jaren, aanvang nemende op den 1sten Januarij 1848 en eindigende den 31sten December 1850.

Beide Vennooten zijn bevoegd tot Koopen en Verkoopen, zullende echter elk der Vennooten daarbij steeds de goedkeuring en toestemming van den anderen Vennoot behoeven.

De Vennoot *PETRUS WILHELMUS EGERS* is uitsluitend en alleen bevoegd en geregtigd tot ontvangst en uitbetaling van alle gelden, en heeft ook uitsluitend en alleen het regt om bij alle voorkomende gevallen, zelfs bij Negotiatie van gelden, voor de Firma te teekenen en de Vennootschap aan derden, of derden aan de Vennootschap te verbinden.

Alle winst en verlies zal door de Vennooten, ieder voor de helft worden genoten en gedragen.

Bij overlijden van een der Vennooten, zal deze Vennootschap onmiddelijk voor ontbonden gehouden worden.

Pro vero Extractu,
W. J. C. PUTMAN CRAMER,
Notaris.

† † † De PROSPECTUS en STATUTEN der op te rigten *Maatschappij ter Bevordering van Landbouw en Landontginning in Nederland*, benevens BILLETTEN VAN INSCHRIJVING tot deelneming in die Maatschappij, zijn verkrijgbaar ten Kantore van de Ondergeteekenden te *Zutphen*, blijvende de gelegenheid tot die inschrijving aldaar opengesteld, tot en met den 4den Januarij 1848.

Zutphen, den 29sten December 1847.

VAN LOENEN & WASZINK,
Commissionairs in Effecten.

† † † Men vraagt bij eenen WEDUWENAAR met vier jonge Kinderen, eene HUISHOUDSTER, van de Roomsch-Katholijke Godsdienst, tusschen de 35 en 45 jaren, bekwaam om de geheele huishouding te bestieren en zooveel noodig voor de opvoeding der Kinderen te zorgen. — Adres, *franco*, onder Letter A, bij den Boekhandelaar *G. W. VAN DER WIEL*, te *Arnhem*.

† † † *Kwade Beenen en alle soort van wonden door de HOLLOWAY'S* ZALF EN PILLEN *genezen*. Indien beide deze middelen volgens het voorschrift naauwkeurig worden gebruikt, dan zijn er geene gevallen, hoe oud of kwaadaardig ook, of dezelve worden spoedig genezen. Duizende personen, die in groote Hospitalen en onder behandeling van de meest beroemde Geneesheeren geweest waren, zonder de minste beterschap te ondervinden, en als laatste toevlugt de *HOLLOWAY'S Pillen en Zalf* gebruikten, genazen zeer spoedig, even alsof men eene snede in den vinger geneest.

Zijn op *franco-aanvrage*, à contant te bekomen, bij den Heer *F. ROMELIJN, Fz.*, Depôthouder te *Arnhem*; den Heer *J. H. COENEN*, te *Nijmegen*, of aan het Hoofddepôt bij den Heer *F. E. VAN SANTEN KOLFF*, te *Rotterdam*, alsmede te *Londen*, Strand 244, *HOLLOWAY'S* Etablissement.

Diligence-Dienst de Arend.

Van af den 10den Januarij eerstkomende, vertrekt dagelijks, des morgens om 7 uur, eene Diligence van *Deventer* naar *Apeldoorn*, vice versa, om aldaar voor het vertrek der Diligence van *Zwolle* op *Arnhem* aan te komen.

Van *Apeldoorn* des avonds om $6\frac{1}{2}$ uur, na de aankomst der bovengenoemde Diligence van *Arnhem* naar *Zwolle*.

De Kantoren zijn:

Te *Deventer* bij den Heer *BROEKHUIS*, Logement *het Fortuin*, in de Nieuwstraat.

Te *Apeldoorn* bij den Heer *VAN LUNTEREN*, Logement *de Arend*.

Stads Schouwburg.

N°. 5 in het Abonnement.

Op Zaturdag den 1sten Januarij 1848,

Don Quichot op de Bruiloft van Kamacho

Na hetzelve

DE EERSTE BRUIDSDAG.

AANVANG TEN 6 URE.

ROSENVELDT,
Directeur.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 31 Dec. 1 El 7 Palm 5 Duim; gew. 0 D. gev. 0 D.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.